

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

13. juuli 2006*

Kohtuasjas C-103/05,

mille ese on EÜ artiklite 68 ja 234 alusel Oberster Gerichtshof'i (Austria) 2. veebruari 2005. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. veebruaril 2005, menetluses

Reisch Montage AG

versus

Kiesel Baumaschinen Handels GmbH,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans, kohtunikud J. Makarczyk, P. Küris, G. Arestis ja J. Klučka (ettekandja),

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikus menetluses esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Saksamaa valitsus, esindaja: M. Lumma,
- Prantsuse valitsus, esindajad: G. De Bergues ja A. Bodard-Hermant,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: A.-M. Rouchaud-Joët ja S. Grünheid,

olles 14. märtsi 2006. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

teeb järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artikli 6 punkti 1 tõlgendamist.

- 2 Kõnealune taotlus esitati Reisch Montage AG (edaspidi „Reisch Montage”) ja Kiesel Baumaschinen Handels GmbH (edaspidi „Kiesel”) vahel toimuva kohtumenetluse käigus, mille esemeks on võla summas 8 689,22 eurot tasumise nõue.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

- 3 Määruse nr 44/2001 põhjendused 11, 12 ja 15 sätestavad:

„(11) Kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi etteaimatavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elu- või asukohaga ning seepärast peab kohtualluvus alati olema olema, välja arvatud teataval täpselt määratletud juhtudel, kui kohtuvaidluse sisu või osapoolte autonoomia eeldab teistsugust seotust. [...]

(12) Lisaks kostja alalisele elu- või asukohale peaks kohtualluvusel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele.

[...]

(15) Harmoonilise kohtumõistmise huvides tuleb samaaegsete menetluste võimalust võimalikult vähendada ja tagada, et kahes liikmesriigis ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid. [...]” [täpsustatud tõlge]

4 Nimetatud määruse II peatüki 1. jaos, mille pealkiri on „Üldsätted”, asuv artikli 2 lõige 1 sätestab:

„Käesoleva määruse kohaselt kaevatakse isikud, kelle alaline elu- või asukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata.” [täpsustatud tõlge]

5 Kõnealuse määruse artikkel 3, mis asub samuti II peatüki 1. jaos, sätestab:

„1. Isikuid, kelle alaline elu- või asukoht on liikmesriigis, saab teise liikmesriigi kohtusse kaevata üksnes käesoleva peatüki 2.–7. jaos sätestatud korras.

2. Nende vastu ei saa eelkõige kohaldada I lisas sätestatud siseriikliku kohtualluvuse eeskirju.” [täpsustatud tõlge]

6 Määruse nr 44/2001 artikkel 5 kohaselt, mis asub II peatüki 2. jaos, mille pealkiri on „Kohtualluvus erandjuhtudel”, sätestab, et isiku, kelle alaline elu- või asukoht on ühes liikmesriigis, võib teises liikmesriigis kaevata kohtusse teatavatel tingimustel.

7 Lisaks sätestab sama määruse artikkel 6, mis asub samuti 2. jaos, et:

„Isiku, kelle alaline elu- või asukoht on liikmesriigis, võib kaevata ka:

1. juhul kui kostjaid on mitu, selle paiga kohtusse, kus on neist ühe alaline elukoht, tingimusel, et nõuded on sedavõrd tihedalt seotud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks oleks soovitatav neid menetleda ning otsuseid teha üheskoos;

[...]” [täpsustatud tõlge]

Siseriiklikud õigusnormid

8 Pankrotiseaduse (Konkursordnung, edaspidi „pankrotiseadus”) § 6 lõige 1 sätestab:

„Menetlusi, mille eesmärk on esitada või tagada nõudeid pankrotivara hulka kuuluva vara suhtes, ei saa pärast võlgniku pankrotimenetluse algatamist alustada ega jätkata.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 9 Lichtensteinis asutatud äriühing Reisch Montage esitas 30. jaanuaril 2004 hagi Bezirksgericht Bezau'le (Austria) võla sissenõudmiseks M. Gisingeri vastu, kelle alaline elukoht on Austria, ning Kiesel'i vastu, kes asub Saksamaal. Viimatinimetatud äriühing tagas M. Gisingeri kohustuse täitmist summas 8 689,22 eurot, mille tasumist Reisch Montage nõuab.
- 10 Bezirksgericht Bezau lükkas 24. veebruari 2004. aasta määrusega pankrotiseaduse § 6 lõike 1 alusel tagasi Reisch Montage'i hagi M. Gisingeri osas, kuna viimase suhtes algatati 23. juulil 2003 pankrotimenetlus, mis ei olnud hagi esitamise hetkeks veel lõppenud. Nimetatud määrus jõustus.
- 11 Kiesel vaidlustas asja lahendanud kohtu pädevuse, leides, et Reisch Montage ei saa tugineda Bezirksgericht Bezau pädevuse osas määruse nr 44/2001 artikli 6 punktile 1, kuna M. Gisingeri vastu esitatud hagi lükati pankrotiseaduse paragrahvi 6 lõike 1 alusel vastuvõetamatuse tõttu tagasi.
- 12 Bezirksgericht Bezau rahuldab 15. aprilli 2004. aasta otsusega Kiesel'i esitatud pädevuse puudumise vastuväite ning jättis rahuldamata Reisch Montage'i hagi kõnealuse kohtu kohaliku ja rahvusvahelise pädevuse puudumise tõttu.
- 13 Landesgericht Feldkirch (Austria) muutis apellatsioonikohtuna nimetatud otsust ning jättis rahuldamata Kiesel'i esitatud pädevuse puudumise vastuväite.

- 14 Kiesel esitas kassatsioonkaebuse Oberster Gerichtshof'ile, kes otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas hageja saab tugineda [...] määruse nr 44/2001 artikli 6 punktile 1, kui ta esitab hagi kohtu asukohariigis alalist elu- või asukohta omava isiku vastu ja teises liikmesriigis alalist elu- või asukohta omava isiku vastu, samas kui hagi kohtu asukohariigis alalist elu- või asukohta omava isiku vastu on juba hagi esitamise ajal vastuvõetamatu selle isiku vastu algatatud pankrotimenetluse tõttu, mis on siseriikliku õiguse kohaselt vastuvõetamatuse alus?”

Eelotsuse küsimus

- 15 Oma küsimusega soovib eelotsuse küsimuse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artikli 6 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et hageja, kes esitab ühes liikmesriigis hagi kostja vastu, kelle alaline elukoht on selles liikmesriigis, ning kaaskostja vastu, kelle alaline elukoht on teises liikmesriigis, võib ka siis tugineda sellele sättele, kui esimese kostja vastu esitatud hagi on selle esitamise ajaks juba vastuvõetamatu.

Euroopa Kohtule esitatud märkused

- 16 Saksamaa valitsus leiab, et määruse nr 44/2001 artikli 6 punkti 1 tuleb tõlgendada kitsalt, selleks et mitte seada kahtluse alla nimetatud määruse artikli 2 lõikes 1 sätestatud kostja alalise elu- või asukoha järgse kohtualluvuse põhimõtet.

- 17 Saksamaa valitsuse arvates tuleb juhul, kui menetlus on kahest kostjast ühe vastu hagi esitamise ajal välistatud selle kostja pankroti tõttu, käsitleda mõlema kostja vastu esitatud hagisid nii, et nad ei ole nimetatud artikli 6 punkti 1 tähenduses „sedavõrd tihedalt seotud, et oleks soovitav neid menetleda ning otsuseid teha üheskoos”. Nimetatud säte ei ole seega kohaldatav põhikohtuasjaga sarnases olukorras.
- 18 Prantsuse valitsus ning Euroopa Ühenduste Komisjon leiavad seevastu, et sarnases kohtuasjas võib tugineda nimetatud sättele.
- 19 Prantsuse valitsuse arvates sätestab määruse nr 44/2001 artikli 6 punkt 1 üksnes seda, et mitut kostjat võib neist ühe alalise elukoha järgses kohtus hageda vaid siis, kui neid puudutavad nõuded on omavahel seotud. Vastupidiselt sama artikli lõikele 2 ei sisalda selle lõige 1 ühtegi sellist eritingimust, mis väldiks, et nimetatud sättele viidatakse vaid eesmärgiga teha võimatuks menetleda asja kostja alalise elukoha järgses kohtus.
- 20 Prantsuse valitsus väidab Euroopa Kohtu praktikale (15. mai 1990. aasta otsus kohtuasjas C-365/88, Hagen, EKL 1990, lk I-1845, punktid 20 ja 21; 27. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-159/02: Turner, EKL 2004, lk I-3565, punkt 29, ja 26. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas C-77/04: GIE Réunion européenne jt, EKL 2005, lk I-4509, punkt 34) tuginedes, et siseriiklik kohus ei saa tagatise sissenõudmise hagi jätta vastuvõetamatuse tõttu rahuldamata seetõttu, et tagatise andja alaliseks elukohaks on kohtu tegevuspiirkonnast väljajääv liikmesriik, kus asub võlgniku alaline elukoht, kelle vastu esitatud hagi on vastuvõetamatu.

- 21 Komisjon leiab, et Reisch Montage ei saa siiski esitada vastuvõetamatut hagi liikmesriigis alalist elukohta omava kostja vastu vaid selleks, et teha võimatuks menetleda asja teise kostja alalise elu- või asukoha järgse kohtualluvuse põhimõtte kohaselt. Seega peab pädev kohus uurima, kas määruse nr 44/2001 artikli 6 punkti 1 kuritarvitatakse.

Euroopa Kohtu vastus

- 22 Esiteks tuleb meenutada, et määruse nr 44/2001 artiklis 2 sätestatud kohtualluvus, s. t liikmesriigi, kelle territooriumil on kostjal alaline elukoht, kohtute pädevus kujutab endast üldpõhimõtet, ning et viidatud määrus sätestab sellest põhimõttest kõrvale kaldudes kohtualluvuse erinormid vaid ammendavalt loetletud juhtudeks, mil kostjat võib või tuleb — vastavalt asjaoludele — hageda teise liikmesriigi kohtus (vt 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299, lk 32; edaspidi „Brüsseli konventsioon”) osas, mille sätted on suures osas identsed määruse nr 44/2001 sätetega, 27. oktoobri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-51/97: Réunion européenne jt, EKL 1998, lk I-6511, punkt 16, ning 5. veebruari 2004. aasta otsus kohtuasjas C-265/02: Frahuil, EKL 2004, lk I-1543, punkt 23).
- 23 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb sätteid kohtualluvuse erijuhtumite kohta tõlgendada kitsalt ning tõlgendus ei tohi kaugemale minna määruuses nr 44/2001 otseselt ette nähtud juhtudest (vt Brüsseli konventsiooni kohta 10. juuni 2004. aasta otsus kohtuasjas C-168/02: Kronhofer, EKL 2004, lk I-6009, punkt 14 ning viidatud kohtupraktika).

- 24 Siseriiklik kohus peab nimetatud eeskirju tõlgendama õiguskindluse põhimõtet silmas pidades, mis kujutab endast ühte määruse nr 44/2001 eesmärkidest (vt Brüsseli konventsiooni kohta 28. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-440/97: GIE Groupe Concorde jt, EKL 1999, lk I-6307, punkt 23; 19. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-256/00: Besix, EKL 2002, lk I-1699, punkt 24, ja 1. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-281/02: Owusu, EKL 2005, lk I-1383, punkt 38).
- 25 See põhimõte nõuab eelkõige, et kohtualluvuse erireegleid tuleb tõlgendada selliselt, et keskmiselt informeeritud kostjal oleks võimalik mõistlikult ette näha, millisesse kohtusse, mis ei ole tema alalise elukoha järgse liikmesriigi kohus, võib teda kaevata (vt eespool viidatud kohtuotsus GIE Groupe Concorde jt, punkt 24; kohtuotsus Besix, punkt 26, ja kohtuotsus Owusu, punkt 40).
- 26 Määruse nr 44/2001 artikli 6 punktis 1 sätestatud kohtualluvuse erandjuhtude puhul võib kostja kaevata juhul, kui kostjaid on mitu, selle paiga kohtusse, kus on neist ühe alaline elukoht, tingimusel, et „nõuded on sedavõrd tihedalt seotud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks oleks soovitav neid menetleda ning otsuseid teha üheskoos”.
- 27 Sellega seoses tuleb sedastada, et esiteks ei sisalda nimetatud säte otsust viidet siseriiklike eeskirjade kohaldamisele ega ühtegi sellist tingimust, et mitme kostja vastu esitatud hagi peab siseriikliku õiguse kohaselt selle esitamise ajal iga kostja vastu olema vastuvõetav.

- 28 Teiseks tuleb märkida, et sõltumata esimesest sedastusest, on esitatud küsimus suunatud sellele, kas vastuvõetamatuse erandit sätestav siseriiklik eeskiri võib takistada määruse nr 44/2001 artikli 6 punkti 1 kohaldamist.
- 29 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb nimetatud määruse sätteid tõlgendada iseseisvalt, võttes arvesse määruse süsteemi ja eesmärgi (vt Brüsseli konventsiooni kohta 15. jaanuari 2004. aasta otsus kohtuasjas C-433/01: Blijdenstein, EKL 2004, lk I-981, punkt 24, ja viidatud kohtupraktika).
- 30 Kuna määruse nr 44/2001 artikli 6 punkt 1 ei kuulu selliste sätete hulka nagu määruse nr 44/2001 artikkel 59, mis sätestavad sõnaselgelt siseriiklike eeskirjade kohaldamise ning mis on seega nimetatud eeskirjade kohaldamise õiguslik alus, ei saa järelkult nimetatud määruse artikli 6 punkti 1 tõlgendada nii, et selle kohaldamine sõltub siseriiklikest eeskirjadest.
- 31 Neil tingimustel võib hageja, kes esitab ühes liikmesriigis hagi kostja vastu, kelle alaline elukoht on selles liikmesriigis, ning kaaskostja vastu, kelle alaline elukoht on teises liikmesriigis, tugineda määruse nr 44/2001 artikli 6 punktile 1, isegi kui kõnealune hagi on selle esitamisel esimese kostja vastu siseriikliku eeskirja alusel esimese kostja suhtes vastuvõetamatu.
- 32 Siiski ei saa määruse nr 44/2001 artikli 6 punktis 1 nimetatud kohtualluvuse erinormi tõlgendada nii, et see võimaldaks hagejal esitada hagi mitme kostja vastu vaid eesmärgiga teha võimatuks menetleda asja ühe kostja alalise elukoha järgses kohtus (vt Brüsseli konventsiooni kohta 27. septembri 1988. aasta otsus

kohtuasjas 189/87: Kalfelis, EKL 1988, lk 5565, punktid 8 ja 9, ning eespool viidatud kohtuotsus Réunion européenne jt, punkt 47). Siiski ei näi, et põhikohtuasjas esineks selline olukord.

- 33 Eespool toodud põhjendusi arvesse võttes tuleb esitatud küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 6 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et põhikohtuasjaga sarnases olukorras võib hageja, kes esitab ühes liikmesriigis hagi kostja vastu, kelle alaline elukoht on selles liikmesriigis, ning kaaskostja vastu, kelle alaline elukoht on teises liikmesriigis, tugineda nimetatud sättele, isegi kui kõnealune hagi on selle esitamisel esimese kostja vastu siseriikliku eeskirja alusel esimese kostja suhtes vastuvõetamatu.

Kohtukulud

- 34 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 6 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et põhikohtuasjaga sarnases olukorras võib hageja, kes esitab

ühes liikmesriigis hagi kostja vastu, kelle alaline elu- või asukoht on selles liikmesriigis, ning kaaskostja vastu, kelle alaline elu- või asukoht on teises liikmesriigis, tugineda nimetatud sättele, isegi kui kõnealune hagi on selle esitamisel esimese kostja vastu siseriikliku eeskirja alusel esimese kostja suhtes vastuvõetamatu.

Allkirjad